

ALBERT MORA CASTRO*

LA SITUACIÓ SOCIODEMOGRÀFICA DE LA IMMIGRACIÓ A LES COMARQUES DEL PAÍS VALENCIÀ

RESUMEN

En el present treball, realitzem un acostament a la realitat sociodemogràfica de la immigració al País Valencià. La diversitat del nostre territori requereix d'una mirada comarcal a l'hora d'abordar els processos d'arribada i assentament de la població immigrada que hi viu entre nosaltres. A partir de les dades del padró municipal hem establert una quàdruple tipologia de comarques atenent a la incidència i tipus d'immigració que es dona en cadascuna de les mateixes. L'anàlisi descriptiu que presentem pretén ser d'utilitat per a emmarcar estudis sobre els processos d'inserció dels immigrants no comunitaris a les diferents comarques del País Valencià.

PALABRAS CLAVE: situació sociodemogràfica, immigració, comarques.

ABSTRACT

THE SOCIODEMOGRAPHICAL SITUATION OF IMMIGRATION IN THE REGIONS OF THE VALENCIA COUNTRY

In this paper, we achieve an approach to the sociodemographical reality of immigration in the Valencia Country. The diversity of our territory makes necessary to put attention on the different regions in order to consider the process of arrival and settlement of the immigrant population that live among us. Taking the facts of the municipal register we have established a typology of regions of four kinds focusing on the impact and kinds of immigration that each one of these territories have. The descriptive analysis that we present tries to be useful like a guide for the study of the integration process of the non-comunitary immigrants in the different regions of the Valencia Country.

KEY WORDS: Sociodemographical situation, immigration, regions.

PRESENTACIÓ

Podríem afirmar que el fenomen que més intensament ha transformat a la societat valenciana als darrers anys ha estat el de la immigració. El nostre País ha estat exposat a tota una sèrie de canvis accelerats i intensos que ens han dut a conformar-nos com a una

---

* Sociòleg. Departament de Sociologia i Antropologia Social. Universitat de València.
Data de recepció: octubre 2007. Data d'acceptació: juliol 2008.

societat multicultural amb una presència important d'estrangers. Som el tercer territori de l'Estat en nombre d'estrangers i avui dia és impossible entendre l'economia valenciana, el mercat de treball i, fins i tot, la nostra cohesió social, sense atendre a la nova realitat produïda per la immigració. Som, a més, un territori d'acollida particular. En primer lloc per la importància de la immigració comunitària en algunes de les comarques costeres i, en segon lloc, per la diversitat que podem trobar entre les diverses comarques com a territoris d'acollida d'estrangers.

Per tal d'oferir un marc de partida per a posteriors anàlisi sobre la situació actual de la immigració al País Valencià, hem elaborat una síntesi de les característiques sociodemogràfiques d'aquesta immigració, tot i fent un anàlisi comarcal que fa palesa la diversitat interna pel que fa al nombre i tipologia d'immigració rebuda. Estudiar els processos d'integració social de les persones immigrades al nostre País, requereix d'una mirada comarcal que prenga en compte les particularitats de cadascun dels territoris que el conformen.

Donat que ens interessen especialment les "noves" migracions extracomunitàries, posem especial atenció a la immigració d'origen extracomunitari i incloem a dintre d'aquesta als immigrants procedents de Romania i Bulgària. Tot i que aquests països formen part de la Unió Europea des de l'1 de gener de 2007, el fet que els seus nacionals no tinguen reconegut el dret a treballar per compte aliè¹ impedeix considerar-los com a ciutadans comunitaris de ple dret. Cal tindre present, a més, que, per a una part important de ciutadans, romanesos i búlgars són considerats com a pertanyents a eixa "altra classe d'immigrants", ben diferents dels europeus comunitaris, que han vingut a aquesta terra per les dificultats que travessen en els seus països d'origen.

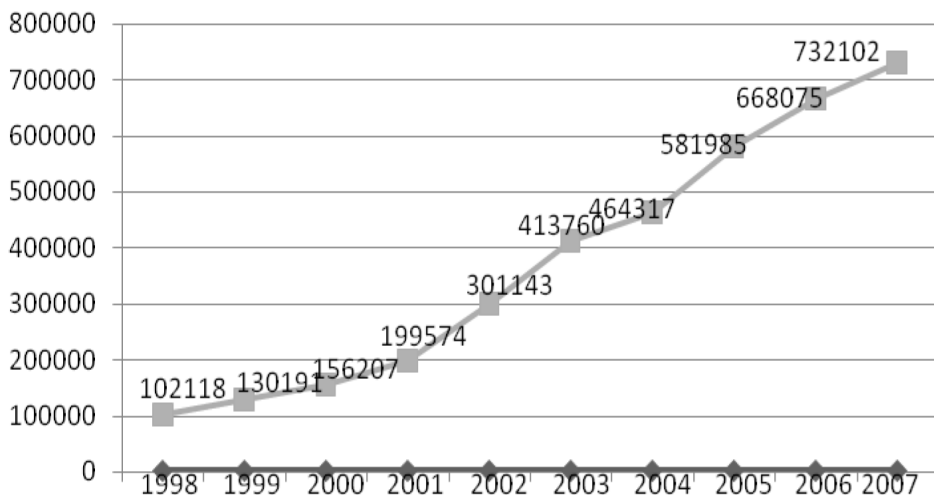
LES XIFRES DE LA IMMIGRACIÓ AL PAÍS VALENCIÀ

Als darrers nou anys, l'Estat Espanyol ha experimentat un increment significatiu de la seua població com a conseqüència de l'arribada de gairebé 4 milions d'estrangers. Així, si a l'any 1998 la xifra d'estrangers empadronats al territori de l'Estat es situava en 637.085, a l'any 2007 ascendia ja a 4.519.554. En aquests nou anys la població estrangera ha passat de representar l'1,6% de la població espanyola a suposar el 10%. L'increment de la població immigrada ha estat especialment intens en determinats territoris de l'Estat, com ara el País Valencià.

A la societat valenciana, l'increment de població als darrers anys ha estat protagonitzat per la incorporació d'un significatiu nombre d'estrangers. Així, si a l'any 1998 la xifra d'estrangers empadronats al País Valencià era de 102.118, (un 2,54% del total de la població empadronada), a l'any 2007 la xifra ascendeix a 732.102, suposant un 15% del total de la població.

Aquestes dades ens mostren com el nostre territori s'ha convertit en pocs anys en terra de recepció d'un nombre significatiu d'estrangers, en un nivell prou per sobre de la mitjana estatal que abans hem situat en el 10%. El creixement intens dels fluxos migratoris rebuts en un període tan curt de temps comporta, també, especials reptes per a la integració i la convivència. Com pot observar-se al gràfic 1, en tots aquests anys s'ha experimentat un increment progressiu de la població estrangera, havent alguns anys en els

¹ Sobre aquesta població pesa una moratòria fins l'1 de gener de 2009 que els impedeix treballar per compte aliè. Aquesta mesura, que va estar recolzada pels sindicats majoritaris, s'ha explicat per la necessitat de "protegir" el mercat de treball "autòcton".

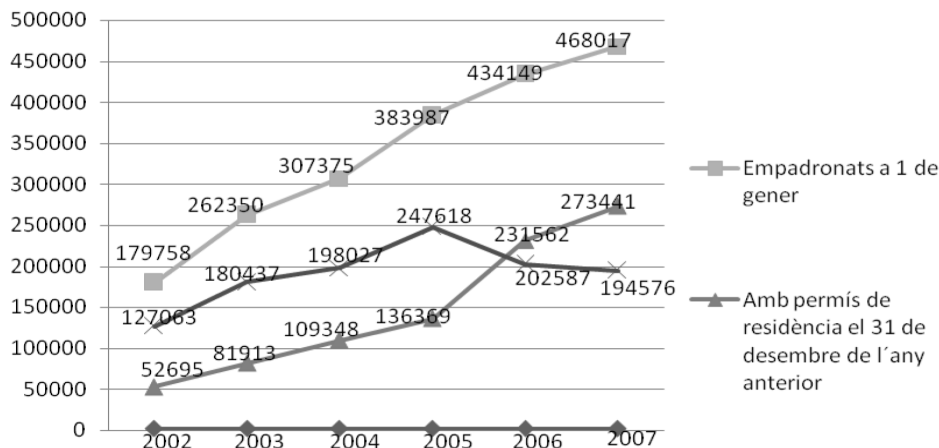
Gràfic 1: Estrangers empadronats al País Valencià. Anys 1998-2007. Elaboració pròpia. Font: INE

quals la tendència creixent s'ha manifestat amb menys força (especialment l'any 2004). Diversos motius, més enllà d'un major o menor creixement real de la immigració, podrien explicar les fluctuacions en les tendències marcades al llarg d'aquests anys pel que fa al nombre d'immigrants empadronats o al d'aquells que hi tenen un permís de residència. Alguns els hi trobem als països d'origen (posem per cas la crisi econòmica que va començar a travessar l'Equador a l'any 1999), altres en circumstàncies al país de recepció (jaciments d'ocupació per a població estrangera, incidència de l'economia submergida...), i altres en les pròpies normatives per a enregistrar-se al padró o obtenir un permís de residència (normes que dificulten l'alta al padró, com la LO 14/2003, processos de regularització, establiment d'obstacles per a la gestió de permisos de residència...).

A l'hora d'analitzar la composició sociodemogràfica d'aquesta població es torna fonamental atendre a la seua situació administrativa, donat que aquesta es relaciona directament amb les oportunitats de vida i les facilitats per a la integració. La presència d'estrangers sense permís de residència és una constant als països que reben més immigració² i és un problema en el que, en moltes ocasions, no hi parem tota la atenció que cal. Per tal de conèixer l'evolució de l'impacte dels estrangers sense permís de residència es pot fer un càlcul aproximatiu restant-li a la xifra d'estrangers empadronats la d'aquells que tenen un permís de residència en vigor. Encara que les dades resultants no hi reflecteixen amb fiabilitat el nombre real d'immigrants en situació administrativa irregular³, és l'únic càlcul que ens permet acostar-nos a la realitat numèrica de la immigració que es troba en aquesta

² Podem destacar el cas dels Estats Units d'Amèrica on viuen al voltant de 12 milions d'estrangers en situació administrativa irregular segons la Government Accountability Office dels EUA. Vegeu el document *Estimating the undocumented population* elaborat per aquesta oficina i disponible en <http://www.gao.gov/docsearch/abstract.php?rptno=GAO-06-775>

³ Donat que les dades del padró sols es publiquen a 1 de gener de cada any i les de permisos de residència de forma trimestral, hem optat per comparar anualment les dades del padró a 1 de gener i de permisos de residència a 31 de desembre de l'any anterior.

Gràfic 2: Evolució dels estrangers extracomunitaris al País Valencià (població total, població "sense papers" i població amb permís de residència). Elaboració pròpia. Font: INE i MTAS.

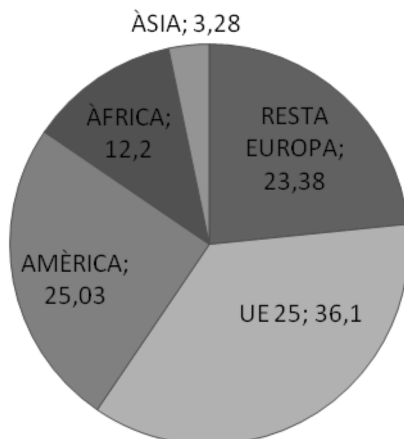
situació⁴. La gràfica següent ens mostra com aquesta creixent intensitat dels fluxos migratoris al País Valencià ha estat acompanyada d'un increment progressiu en el nombre i el percentatge d'estrangers en situació administrativa irregular entre els anys 2002 i 2005.

S'hi observa com, entre l'any 2002 i el 2005, gairebé es triplica la xifra d'estrangers extracomunitaris en situació administrativa irregular (passant de 127.063 a 247.618). El nombre de "sense papers" descendeix per primer cop en el pas de l'any 2005 al 2006 com a conseqüència, principalment, de l'esmentat procés de "normalització"⁵. L'any 2006 és el primer any dels estudiats en el que el nombre d'estrangers "sense papers" no és superior al dels que tenen permís de residència. Malgrat açò, les dificultats per regularitzar la situació administrativa es fan paleses al moment actual, si atenem al fet que al 2007 el 41,57% dels estrangers extracomunitaris que hi viuen entre nosaltres no tenen els seus papers en regla. La incidència de la irregularitat administrativa és, al País Valencià, prou més alta que a l'Estat Espanyol, on el percentatge d'"indocumentats" sobre el total dels extracomunitaris és gairebé 17 punts inferior (24,84%). Una de les particularitats del País Valencià és doncs l'alta incidència de la irregularitat administrativa dels estrangers extracomunitaris, realitat que contrasta amb el discurs que habitualment sostenen els responsables polítics, segons els quals el nombre de persones en situació d'irregularitat administrativa no és elevat⁶. En el trànsit entre l'any 2005 i el 2007, però, s'aprecia una reducció del nombre d'estrangers en

⁴ Diversos analistes han emprat mètodes diferents per a aproximar-se a la xifra dels estrangers en situació administrativa irregular, posant èmfasi en aspectes diversos i diferent prou en les seues conclusions. Vegeu Torres (2006) i Fundació Ceimigra (2007).

⁵ Per a conèixer millor com es desenvolupa aquest procés al País Valencià i algunes de les seues conseqüències, vegeu "El proceso de normalización de la población extranjera en la Comunidad Valenciana", Observatori Valencià de les Migracions (2006).

⁶ Com a darrera expressió d'aquest afany per "amagar" les borses d'immigrants "irregulars" podem considerar la forma en l'anterior Ministre d'Afers Socials, Jesús Caldera, va presentar els resultats de la "normalització" mampresa a l'any 2005 afirmant que la pràctica totalitat dels estrangers hi havien accedit a un permís de residència, quan centenars de milers hi havien quedat fora del procés. Més recentment, amb motiu de les darreres eleccions generals, el Govern ha tractat de fer creure que el nombre d'"irregulars" estava prou per sota del real.

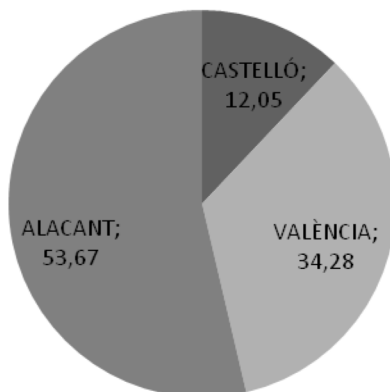
Gràfic 3: Continents de procedència dels estrangers al País Valencià. 1 de gener de 2007. Elaboració pròpia. Font: INE.

situació administrativa irregular. El motiu central d'aquesta reducció és l'esmentada normalització de treballadors estrangers desenvolupada pel Govern de l'Estat entre febrer i maig del 2005 i conclosa, al País Valencià, amb l'aprovació de més de 80.000 permisos de residència i treball. Un altra circumstància que explica aquest fet és l'aprovació a l'any 2005 d'una normativa que obliga a donar de baixa en el padró a aquells estrangers que, estant dos anys empadronats, no hagueren renovat la seua inscripció. Les primeres baixes produïdes arran de l'aplicació d'aquesta norma es reflecteixen al Padró d'Habitants del 2006. Aquestes xifres, però, ens mostren com la presència d'estrangers indocumentats, que no veuen reconeguda tan sols la seua existència legal, continua essent important, possibilita el sorgiment de tota mena d'abusos, impedeix la garantia dels drets bàsics i fonamentals i incideix especialment en els processos d'inserció⁷.

Pel que fa a les zones de procedència, la major part dels estrangers, provenen de l'Europa Comunitària dels 25, suposant el 36,1% del total. Aquesta és, majoritàriament, una població envellida que cerca el clima i serveis d'algunes zones costeres del País i es concentra, principalment, a les Marines. Tot i constituir una part significativa de la immigració al País Valencià, els seus processos d'integració venen determinats per dimensions prou distintes a aquelles que hi operen en els estrangers extracomunitaris.

El continent americà és la segona zona de procedència majoritària (25,03%). Dels països europeus no comunitaris són originaris el 23,38% dels estrangers. Del continent africà hi prové el 12,2% i, finalment, de l'Àsia el 3,28%. Si es posen aquestes dades en relació amb la realitat sociodemogràfica per al conjunt de l'Estat, destaca l'elevada presència d'estrangers comunitaris (són el 36,1% front el 23,44% a l'Estat) i el menor pes relatiu de la immigració procedent del continent americà (25,03% front 35,28%). L'alt percentatge d'immigrants comunitaris introdueix matisos importants a tindre en compte a l'hora d'estudiar la integració de les persones immigrants als contextes valencians de recepció.

⁷ En un altre treball he analitzat, amb un poc més de profunditat, els entrebancs que la situació administrativa irregular provoca per a l'exercici dels drets socials de les persones estrangeres. Vegeu Mora (2007).

Gràfic 4: Estrangers al País Valencià. Distribució per províncies. 1 de gener de 2007. Elaboració pròpia. Font: INE.

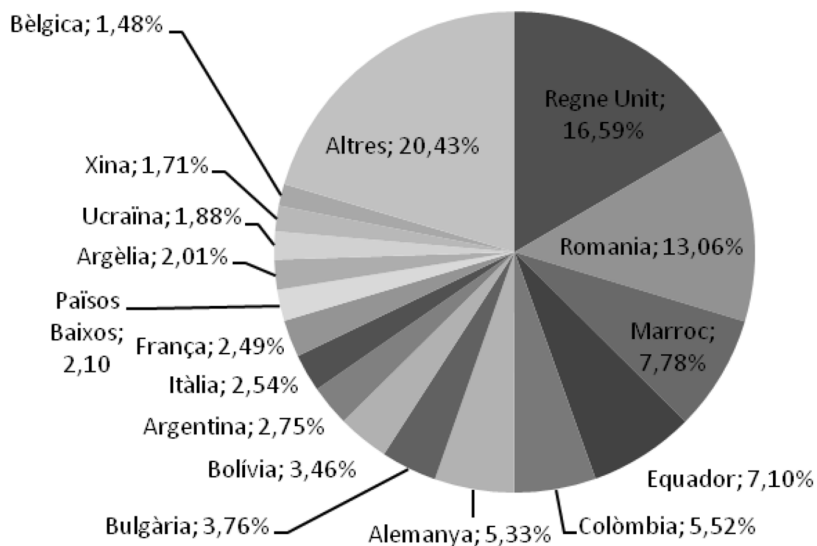
Taula 1: Percentatge de població estrangera extracomunitària (més Romania i Bulgària) i percentatge de població estrangera sobre el total de la població. 1 de gener de 2007.

	% Estrangers extracomunitaris	% Estrangers
PAÍS VALENCIÀ	9,58	14,99
Província València	8,28	10,09
Província Castelló	13,48	15,39
Província Alacant	10,12	21,53

Elaboració pròpia. Font: INE

Malgrat l'especial incidència d'aquest tipus d'immigració, el debat a voltant de la integració i els "problemes" associats a la immigració sol obviar els reptes que també planteja la inserció social d'aquest col·lectiu d'immigrants. Un dels casos més estudiats ha estat l'ús que aquesta població fa dels serveis sanitaris, tant pels problemes de comunicació amb el personal sanitari (per qüestió de l'idioma) com en relació a la despesa que pot suposar per al Sistema Sanitari Valencià. Un altra qüestió, la concentració espacial i la manca d'integració en els municipis, està present en aquells territoris on aquesta població tendeix a residir. En alguns casos, aquests espais d'instal·lació d'europaus poden considerar-se com a "guetos voluntaris" invisibilitzats, en el sentit en el que ho formula Bauman (2003).

Pel que fa a la distribució per províncies, ressalta el fet que més de la meitat dels estrangers (el 53,76%) es concentren a la província d'Alacant. Aquesta realitat s'explica per l'elevat número d'estrangers comunitaris, donat que aquesta província arreplega el 79,56% dels estrangers de l'Europa dels 25 empadronats al País Valencià.

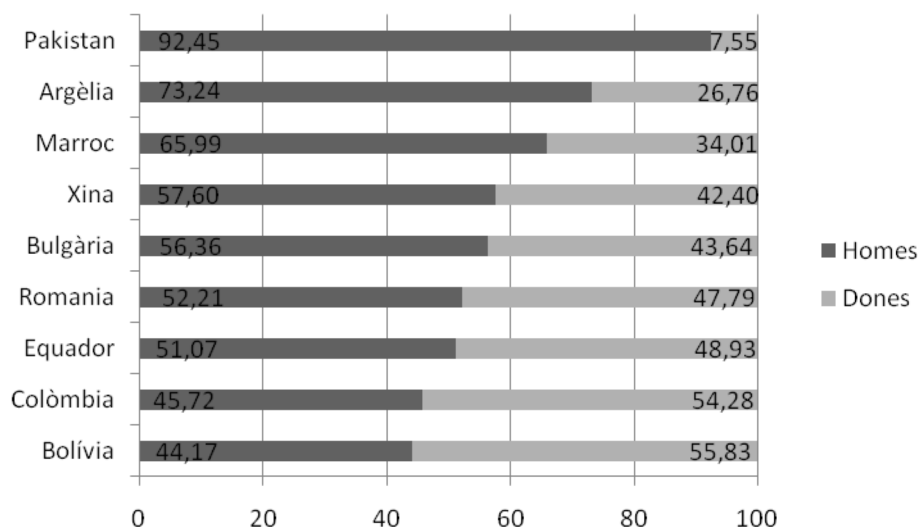

Gràfic 5: Països de procedència dels estrangers al País Valencià. 1 de gener de 2007. Elaboració pròpia. Font: INE.

Encara que el percentatge d'estrangers sobre el total de la població és major a Alacant (21,53%) que a la resta de províncies, és en la província de Castelló on es troba el percentatge més alt d'estrangers extracomunitaris (13,48%), com observem en la taula 1.

La nacionalitat estrangera amb major presència al País Valencià és l'anglesa (16,59% dels estrangers), seguida de la romanesa (13,06%), la marroquina (7,78%), l'equatoriana (7,10%), i la colombiana (5,52%).

La distribució per sexes dels estrangers empadronats manifesta una major presència de la immigració masculina (53,35%). El pes de les dones en el total dels fluxos migratoris depèn, en gran mesura, de les nacionalitats d'origen. Així, la immigració procedent de Bolívia i Colòmbia és majoritàriament femenina (les dones suposen el 55,83% i el 54,28% respectivament), front la major presència dels homes entre les persones originàries del Marroc i d'Argèlia (que són el 65,99% i el 73,24% respectivament) i el cas extrem del Pakistan, on els homes són el 92,45% del total. Aquestes diferències es relacionen directament amb les pautes culturals dels diferents col·lectius i el rol que la dona compleix en les societats d'origen, així com als sectors laborals als que poden optar en la societat d'arribada. A les zones rurals del Magrib i l'Àfrica Subsahariana les migracions femenines no solen estar ben considerades, la qual cosa explica, en part, l'escassa afluència de dones procedents d'aquests territoris (AJA, E. i CARBONELL, F., 2000). La demanda d'ocupació al servei domèstic ha estat adreçada, fonamentalment, a les dones procedents de l'Amèrica Llatina, el que constitueix un altra circumstància que incideix en la major presència de dones llatinoamericanes. La immigració femenina presenta, a més, característiques particulars pel que fa als processos d'inscripció en la societat d'acollida, veient-se afectada en moltes ocasions pel que s'ha anomenat la "triple discriminació" (dona, immigrant i treballadora). Tot i que el percentatge general de dones ha disminuït als darrers anys, s'ha incrementat el seu nivell de participació en l'economia del País. Així,

Gràfic 6. Proporció d'homes i dones estrangeres al País Valencià per països d'origen. 1 de gener de 2007. Elaboració pròpia. Font: INE

conforme assenjala un informe recent, el percentatge de dones d'alta a la Seguretat Social en el País Valencià ha passat en cinc anys d'un 29,9% a un 36% (GÓMEZ GIL, 2007).

LA REALITAT SOCIODEMOGRÀFICA DE LES COMARQUES DEL PAÍS VALENCIÀ

L'acostament al fenomen de la immigració des de l'àmbit comarcal sembla el més idoni per tal de poder establir diferenciacions pel que fa a la conformació dels diferents territoris com a zones d'acollida de població estrangera.

La comarcalització del País Valencià ha estat sotmesa a diferents interpretacions al llarg de la història i, encara hui, hi ha certs aspectes (denominació d'algunes comarques, territori que abasteixen, municipis que hi comprenen...) sobre els que no hi ha un consens absolut. Per a la realització d'aquest article, hem seguit el darrer document oficial editat per la Generalitat Valenciana sota el nom *Proposta de demarcacions territorials*, que data de l'any 1989. Segons aquest document, el País Valencià estaria dividit en 34 comarques. En aquest apartat veurem quin és el pes dels estrangers i dels estrangers extracomunitaris (incloent-hi sempre a Romania i Bulgària) al conjunt de cadascuna de les comarques i a les seues respectives capitals i assenyalarem situacions interessants que tenen lloc en alguns municipis i comarques.

Com pot veure's a la taula 2, vora el 15% de la població valenciana és estrangera, incloent-hi els europeus comunitaris. Si atenem sols els extracomunitaris, el percentatge descendeix al 9,58% de la població total empadronada. Tres comarques destaquen especialment pel pes relatiu dels estrangers sobre el total de la població: la Marina Alta (42,15%), la Marina Baixa (32,57%) i el Baix Segura (38,9%). Estudis anteriors, desenvolupats per autors com Domingo, C. i Viruela, R. (2001) i Simó, C. i Méndez, S. (2006) s'han referit a la rellevància d'aquestes comarques pel que fa al pes de la població estrangera als darrers anys.

Taula 2: Percentatge d'estrangers i d'estrangers extracomunitaris (més Romania i Bulgària) País Valencià. 1 de gener de 2007

COMARQUES	%Estrangers	%Estrangers extracomunitaris	%Estrangers EU 25
Els Ports	10,81	9,90	0,91
Baix Maestrat	20,4	14,68	5,71
Alt Maestrat	8,71	8,49	0,22
Alcalatén	7,84	6,95	0,89
Alt Millars	7,36	6,61	0,75
Plana Alta	18,39	16,74	1,65
Plana Baixa	11,49	10,54	0,95
Alt Palància	7,99	7,07	0,92
Camp de Morvedre	8,42	6,58	1,84
Racó d'Ademús	7,92	6,95	0,84
Els Serrans	7,64	5,46	2,17
Camp de Túria	7,61	4,87	2,75
Horta Nord	6,77	5,49	1,28
Horta Oest	7,79	6,71	1,09
Horta Sud	7,36	6,57	0,78
Plana d'Utiel	7,32	6,28	1,04
Foia Bunyol	8,26	5,87	2,38
València	12,5	10,92	1,58
Ribera Alta	7,66	6,2	1,46
Ribera Baixa	8,1	5,5	2,6
Vall de Cofrents	7,04	1,67	5,38
Canal de Navarrés	14,35	12,34	2
La Costera	9,15	7,76	1,39
La Safor	18,19	13,19	5
Vall d'Albaida	10,03	8,01	2,01
El Comtat	6,11	3,21	2,91
L'Alcoià	6,44	4,92	1,52
Marina Alta	42,15	12,56	29,59
Marina Baixa	32,57	15,27	17,29
Alt Vinalopó	7,46	5,54	1,92
Vinalopó Mitjà	7,84	5,10	2,74
Alacantí	12	8,42	3,58
Baix Vinalopó	12,03	8,97	3,06
Baix Segura	38,9	14,48	24,42
MITJANA	14,99	9,58	5,46

Elaboració pròpia. Font: INE

Si estudiem les dades de la immigració a les comarques valencianes podem establir tres tipologies que ens permetran una classificació comarcal en funció del pes que, sobre el total de la població, tenen els estrangers en general, els estrangers extracomunitaris i els estrangers comunitaris. Així mateix, establim una quarta tipologia basada en la relació entre la incidència dels comunitaris i els extracomunitaris. Les tipologies que establim són les següents:

Tipologia 1: en relació al pes mitjà de la població estrangera sobre el total de la població. Establim aquesta tipologia tot i considerant comarques d'immigració elevada aquelles amb percentatges d'estrangers per damunt de la mitjana (15%); d'immigració moderada aquelles que es troben entre la mitjana i la meitat de la mateixa (entre 15% i 7,5%) i d'immigració baixa les que es troben per baix de 7,5%. La classificació restaria com segueix:

TIPOLOGIA 1 Població estrangera	Comarques
Immigració elevada	Baix Segura, Marina Baixa, Marina Alta, Baix Maestrat, Plana Alta, Safor
Immigració moderada	Els Ports, Alt Maestrat, Alcalatén, Plana Baixa, Camp de Morvedre, Racó d'Ademús, Serrans, Camp de Túria, Horta Oest, Foia de Bunyol, València, Ribera Alta, Ribera Baixa, Canal de Navarrés, Costera, Vall d'Albaida, Vinalopó Mitjà, Alacantí, Baix Vinalopó, Alt Palància
Immigració baixa	Alt Millars, Horta Nord, Horta Sud, Plana d'Utiel, Vall de Cofrents, Comtat, Alcoià, Alt Vinalopó

Com s'observa en aquest primer quadre, segons el criteri establert, la majoria de les comarques del País Valencià es caracteritzen per rebre una immigració moderada. Per altra banda, cal assenyalar l'existència de dues comarques d'immigració elevada que hi destaquen especialment sobre la resta del seu grup. Són la Marina Alta i el Baix Segura (amb un 42,15% i un 38,9% de població estrangera respectivament).

Tipologia 2: en relació al pes mig de la població estrangera extracomunitària sobre el total de la població. Considerem comarques d'immigració extracomunitària elevada aquelles amb percentatges d'extracomunitaris per damunt de la mitjana (9,58%); d'immigració moderada aquelles que es troben entre la mitjana i la meitat de la mateixa (entre 9,58% i 4,79%) i d'immigració baixa les que es troben per baix de 4,79%. Fem, així, la següent classificació:

TIPOLOGIA 2 Població extracomunitària	Comarques
Immigració elevada	Ports, Baix Maestrat, Plana Alta, Plana Baixa, València, Canal de Navarrés, Safor, Marina Alta, Marina Baixa, Baix Segura
Immigració moderada	Alt Maestrat, Alcalatén, Alt Millars, Alt Palància, Camp de Morvedre, Racó d'Ademús, Serrans, Camp de Túria, Horta Nord, Horta Oest, Horta Sud, Plana d'Utiel, Foia de Bunyol, Ribera Alta, Ribera Baixa, Costera, Vall d'Albaida, Alcoià, Alt Vinalopó, Vinalopó Mitjà, Alacantí, Baix Vinalopó.
Immigració baixa	Vall de Cofrents, el Comtat.

Hi destaca el fet que el gros de les comarques reben una immigració moderada, així com que són molt poques les que reben baixos percentatges de població extracomunitària. El percentatge d'extracomunitaris és especialment significatiu en tres comarques d'immigració elevada, a saber, Plana Alta (16,74%), Marina Baixa (15,27%) i Baix Maestrat (14,68%)

Tipologia 3: en relació al pes mig de la població estrangera comunitària sobre el total de la població. Prendrem com comarques d'immigració comunitària elevada aquelles amb percentatges de comunitaris per damunt de la mitjana (5,46%); d'immigració moderada aquelles que es troben entre la mitjana i la meitat de la mateixa (entre 5,46% i 2,73%) i d'immigració baixa les que es troben per baix de 2,73%. Surt, així, la següent classificació:

TIPOLOGIA 3 població comunitària	Comarques
Immigració elevada	Baix Maestrat, Marina Alta, Marina Baixa, Baix Segura
Immigració moderada	Camp de Túria, Vall de Confrents, Safor, Comtat, Vinalopó Mitjà, Alacantí, Baix Vinalopó
Immigració baixa	Ports, Alt Maestrat, Alcaatén, Alt Millars, Plana Alta, Plana Baixa, Alt Palància, Camp de Morvedre, Racó d'Ademús, Serrans, Horta Nord, Horta Oest, Horta Sud, Plana d'Utiel, Foia de Bunyol, València, Ribera Alta, Ribera Baixa, Canal de Navarrés, Costera, Vall d'Albaida, Alcoià, Alt Vinalopó

A partir d'aquesta tipologia veiem com el pes de la població estrangera comunitària és baix a la major part de les comarques, donat que es produeix una concentració en unes poques comarques entre les que destaquen la Marina Alta (29,59% de comunitaris sobre el total de la població) i el Baix Segura (24,42%).

Fins ací, observem com algunes comarques són considerades d'immigració elevada tant pel que fa a la immigració extracomunitària com a la comunitària. Una quarta tipologia surt de la possibilitat de posar en relació el pes que cadascuna d'aquestes migracions suposa sobre el total dels estrangers. Aquesta classificació ens permetrà observar diferents tipus d'arrelament comarcal.

Tipologia 4: relació entre el pes de la població extracomunitària i la comunitària sobre el total d'estrangers. Hi establim tres categories: comarques on la major part dels estrangers són extracomunitaris, comarques on predominen els europeus de l'UE dels 25 i comarques mixtes (en les que ambdós grups es situen entre el 40 i el 60%).

TIPOLOGIA 4: relació extracomunitaris-comunitaris	Comarques
Immigració extracomunitària	Baix Maestrat, Camp de Túria, Safor, Ports, Alt Maestrat, Alcalatén, Alt Millars, Plana Alta, Plana Baixa, Alt Palància, Camp de Morvedre, Racó d'Ademús, Serrans, Horta Nord, Horta Oest, Horta Sud, Plana d'Utiel, Foia de Bunyol, València, Ribera Alta, Ribera Baixa, Canal de Navarrés, Costera, Vall d'Albaida, Alcoià, Alt Vinalopó, Vinalopó Mitjà, Alacantí, Baix Vinalopó
Immigració comunitària	Marina Alta, Baix Segura, Vall de Cofrents
Immigració mixta	Marina Baixa, Comtat

Així, destaca el fet que, de les 34 comarques, sols en tres comarques (la Marina Alta, el Baix Segura i la Vall de Cofrents) són majoria els immigrants comunitàris. Dos comarques (La Marina Baixa i el Comtat) podrien considerar-se mixtes, donat que el pes d'ambdós grups és prou equilibrat.

L'elaboració d'aquestes tipologies constata l'existència d'una concentració de la població comunitària en algunes comarques costeres i una dispersió general de la població originària d'altres països, amb una menor incidència en les comarques de l'interior. Fet aquest primer acostament a la població estrangera en general, passem a analitzar algunes dades ja específicament referides als estrangers extracomunitaris. Veiem de nou el percentatge que aquests suposen en cadascuna de les comarques, ara de manera més gràfica sobre un mapa del País. Emprem referències percentuals distintes a les emprades en la tipologia d'estrangers extracomunitaris, per tal d'atorgar una major visualització de les diferències entre comarques.

Si ens centrem ara en els processos de concentració d'immigrants extracomunitaris a les capitals de les comarques, hi trobem que el percentatge mitjà d'aquesta població a les capitals de les comarques del País és de gairebé un 10,53% sobre la població total. Aquesta xifra mostra que hi ha una lleugera concentració de la immigració a les capitals de les comarques. Així, si la mitjana d'estrangers extracomunitaris al territori valencià és de 9,58, la mitjana a les capitals supera aquesta xifra en un punt. L'explicació més raonable podem trobar-la en el major dinamisme econòmic que sol caracteritzar les capitals de comarca i que actua com a factor d'atracció de la població immigrada. Malgrat açò, la concentració a les capitals no és tan significativa com podria esperar-se i trobem que la immigració es distribueix considerablement per altres municipis.

Hi destaca la presència d'estrangers extracomunitaris a les ciutats d'Énguera, Gandia, Castelló i Dènia. Per contra, capitals d'altres comarques tenen índexs d'immigració extracomunitària molt baixos com és el cas de Xelva o Aiora. Cal destacar com algunes capitals de comarca, ciutats mitjanes amb prou dinamisme econòmic i molta població, encara hi mantenen índexs d'immigració extracomunitària prou per sota de la mitja, com ara Sueca, Alcoi o Elda. Com hem anat assenyalant, són varis els motius que poden dur a la concentració o dispersió de la població immigrant en determinats territoris.

Pel que fa a les nacionalitats extracomunitàries de procedència amb més incidència, destaca el fet que a la major part de les comarques la nacionalitat més representada és la romanesa, seguida de l'equatoriana i la marroquina.

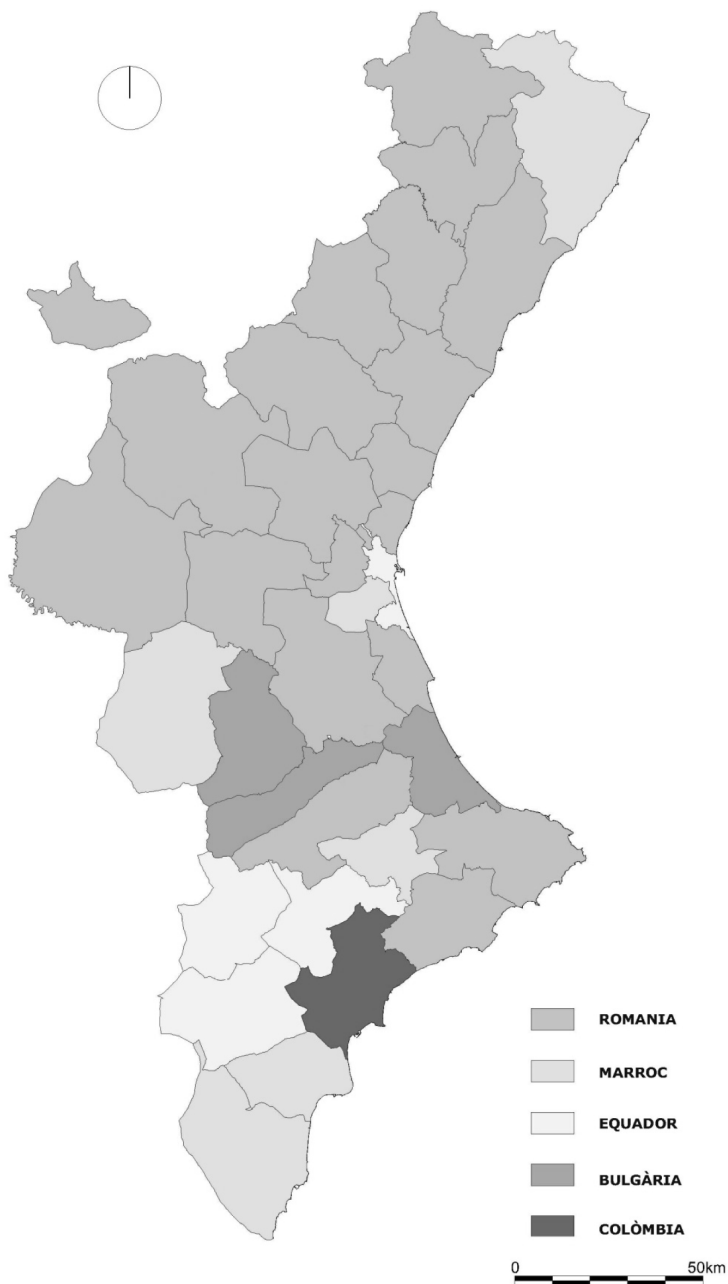
Mapa 1: Percentatge d'estrangers extracomunitaris (més Romania i Bulgària) sobre la població total. Comarques del País Valencià. 1 de gener de 2007.

Taula 3: Percentatge d'estrangers extracomunitaris (més Romania i Bulgària) a les capitals de les comarques del País Valencià. 1 de gener de 2007

COMARQUES	Capital	% Estrangers extracomunitaris
Els Ports	Morella	12,4
Baix Maestrat	Vinaròs	12,54
Alt Maestrat	Albocàsser	12,67
Alcalatén	Llucena	7,78
Alt Millars	Cirat	5,86
Plana Alta	Castelló	16,57
Plana Baixa	Borriana	15,01
Alt Palància	Sogorb	7,92
Camp de Morvedre	Sagunt	7,62
Racó d'Ademús	Ademús	12,08
Els Serrans	Xelva	0,65
Camp de Túria	Llíria	7,81
Horta Nord	Puçol	6,34
Horta Oest	Torrent	6,99
Horta Sud	Silla	9,76
Plana d'Utiel	Requena	7,37
Foia Bunyol	Xiva	6,11
València	València	10,92
Ribera Alta	Alzira	6,81
Ribera Baixa	Sueca	4,89
Vall de Cofrents	Aiora	1,99
Canal de Navarrés	Enguera	20,06
La Costera	Xàtiva	7,58
La Safor	Gandia	19,34
Vall d'Albaida	Ontinyent	10,36
El Comtat	Cocentaina	3,31
L'Alcoià	Alcoi	4,39
Marina Alta	Dènia	15,28
Marina Baixa	Vila Joiosa	10,08
Alt Vinalopó	Villena	6,76
Vinalopó Mitjà	Elda	5,66
Alacantí	Alacant	9,69
Baix Vinalopó	Elx	9,17
Baix Segura	Oriola	11,09

Elaboració pròpia. Font: INE

Veiem com la població romanesa hi destaca, fonamentalment, a Castelló i és predominant en totes les comarques septentrionals llevat del Baix Maestrat, on la població majoritària prové del Marroc. A la part central i al sud del País hi ha una major diversificació: destaca la presència d'immigració marroquina a l'Horta Sud, la Vall de Cofrents, el Comtat, el Baix Vinalopó i el Baix Segura; de búlgars a la Safor, el Canal

Mapa 2: Nacionalitat predominant entre els estrangers extracomunitaris (més Romania i Bulgària) a les comarques del País Valencià. 1 de gener de 2007.

Taula 4: Pes sobre la població extracomunitària de la nacionalitat predominant a cadascuna de les comarques del País Valencià. 1 de gener de 2007

	Comarca	Nacionalitat predominant	% Sobre la població extracomunitària
1	Ports	Romania	84,26%
2	Canal de Navarrés	Bulgària	80,26%
3	Serrans	Romania	66,12%
4	Alt Maestrat	Romania	65,32%
5	La Plana Alta	Romania	63,28%
6	Alt Millars	Romania	62,07%
7	Alcalatén	Romania	58,39%
8	Racó d'Ademús	Romania	53,59%
9	Alt Palància	Romania	51,32%
10	Plana d'Utiel	Romania	49,68%
11	Costera	Bulgària	49,53%
12	Plana Baixa	Romania	47,82%
13	Ribera Alta	Romania	35,20%
14	Comtat	Marroc	34,83%
15	Vall d'Albaida	Romania	32,77%
16	Baix Maestrat	Marroc	31,79%
17	Alcoià	Equador	30,11%
18	Camp de Morvedre	Romania	29,8%
19	Alt Vinalopó	Equador	27,31%
20	Camp de Turia	Romania	26,43%
21	Vinalopó Mitjà	Equador	24,14%
22	Ribera Baixa	Romania	22,6%
23	Baix Vinalopó	Marroc	21,98%
24	Foia de Bunyol	Romania	20,72%
25	Baix Segura	Marroc	19,49%
26	Safor	Bulgària	18,57%
27	València	Equador	18,51%
28	Marina Baixa	Romania	18,3%
29	Horta Nord	Romania	18,16%
30	Horta Sud	Marroc	16,78 %
31	Horta Oest	Romania	14,94%
32	Vall de Cofrents	Marroc	14,20%
33	Marina Alta	Romania	13,86%
34	Alacantí	Colòmbia	12,7%

Elaboració pròpia. Font: INE

de Navarrés i la Costera; d'equatorians a l'Alt i mitjà Vinalopó i l'Alcoià; de romanesos als Serrans, el Camp de Túria, la Plana d'Utiel, les dues Riberes, la Vall d'Albaida i la Marina Baixa. En no pocs casos, és l'establiment de "xarxes migratòries" el que facilita aquestes concentracions. És el cas, per exemple, de la població romanesa en alguns municipis de les comarques de Castelló. L'establiment progressiu d'aquesta població en territoris castellonencs ha fet que s'haja incrementat l'oferta de serveis destinats a aquest col·lectiu, el que, a la seua vegada, contribueix a conformar aquest territori com a especialment atractiu per als migrants romanesos. La concentració d'immigrants en territoris delimitats afavoreix la consolidació de xarxes transnacionals ben connectades que es constitueixen en factors essencials per a comprendre els processos d'integració.

A la taula 4, s'hi aprecia com la nacionalitat principal té una incidència ben diferent sobre la resta de nacionalitats de procedència en funció de la comarca. Així, mentre que a un extrem (els Ports) trobem que els romanesos són la nacionalitat majoritària i suposen més del 84 % dels extracomunitaris, a l'extrem oposat (l'Alacantí) la població romanesa majoritària no representa ni el 13% del total dels extracomunitaris. Aquesta dada és important perquè constitueix un indicador del grau de diversificació de les nacionalitats d'origen dels immigrants a les diferents comarques del País.

Finalment, si atenem al pes de la població extracomunitària en cadascun dels municipis del País Valencià, i no sols en els caps de comarca, hi trobem també dades interessants. Alguns pobles assoleixen avui importants contingents de població immigrada. Especial atenció mereix el cas d'Orpesa, on la immigració d'origen no comunitari suposa més del 35% de la població. Altres pobles com ara Torreblanca, Callosa d'En Sarrià, Benlloch o l'Alfàs també es caracteritzen per l'alt índex d'immigració extracomunitària, amb percentatges que oscil·len al voltant del 20%.

Per contra, trobem diversos municipis al País Valencià que gairebé no reben gens d'immigració. Aquestos darrers tenen en comú el fet de ser municipis amb escassa població. Però alguns d'ells tenen una població considerable i, malgrat això, no tenen estrangers extracomunitaris empadronats. És el cas de Gaianes i Andilla (un sol extracomunitari) o Cerdà (dos extracomunitaris).

Totes aquestes dades acaben perfilant un panorama de gran diversitat pel que fa al nombre i tipus d'estrangers que s'instal·len en les comarques valencianes. Comarques amb escassa presència d'estrangers i d'altres amb percentatges elevats, algunes amb grans concentracions d'uropeus comunitaris i altres on aquesta població gairebé és imperceptible. Prendre en consideració aquestes dades poblacionals resulta fonamental a l'hora d'estudiar processos d'inserció d'immigrants al País Valencià. Els processos d'adaptació mútua de la població autòctona i la immigrada es relacionen tant amb la quantitat d'immigrants, com amb la seua nacionalitat, cultura i condició socio-econòmica. Fins el moment han proliferat els estudis que s'han centrat en la realitat de la immigració al País Valencià o alguna de les tres capitals i les seues àrees metropolitanes d'influència. La diversitat de realitats comarcals que hem pogut documentar en aquest treball ens mostra la necessitat d'aprofundir en l'estudi comarcal del fenomen de la immigració al nostre País. Serà necessari aprofundir en aquesta direcció per tal de conèixer millor els processos de construcció de la diversitat que estan donant-se en moltes comarques valencianes amb un alt índex d'immigració extracomunitària.

BIBLIOGRAFIA

- AJA, E. i CARBONELL, F. (2000): *La inmigración extranjera en España. Los retos educativos*. La Caixa, Barcelona.
- BAUMAN, Z. (2003): *Amor líquido. Acerca de la fragilidad de los vínculos humanos*, Fondo de Cultura Económica, México D.F.
- DOMINGO, C. i VIRUELA, R. (2001): Población extranjera en el País Valenciano: entre el turismo residente y la inmigración laboral, dins *Arxius de Ciències Socials*, núm. 5, pp. 147-182.
- FUNDACIÓN CEIMIGRA (2007): *Anuario 2007: las migraciones en un mundo desigual*. Fundación CeiMigra, València.
- GENERALITAT VALENCIANA (1988): *Proposta de demarcacions territorials homologades*, Conselleria d'Administració Pública, València.
- GÓMEZ GIL, C. (2007): *Mujeres inmigrantes en la Comunidad Valenciana*. Informes del Observatorio de la Inmigración en Alicante, Universitat d'Alacant.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Padrón municipal. Disponible en www.ine.es
- MINISTERIO DE TRABAJO Y ASUNTOS SOCIALES (2005): *Balance del proceso de normalización de trabajadores extranjeros*, Madrid, disponible en www.mtas.es/balance/default.htm
- MINISTERIO DE TRABAJO Y ASUNTOS SOCIALES: *Informes sobre extranjeros con tarjeta de residencia en vigor*. Disponibles en <http://extranjeros.mtas.es>
- MORA, A. (2007): La integración social de las personas inmigrantes, dins Massanet, J.M.: *Manual práctico orientativo de extranjería*, Grupo Difusión, Barcelona, pp. 589-617.
- OBSERVATORIO VALENCIANO DE LAS MIGRACIONES (2006): *El proceso de normalización de la población extranjera en la Comunidad Valenciana*, Fundación CeiMigra, València, disponible en http://www.ceimigra.net/viejaweb/ceim_home/miradas/miradas14.pdf
- SIMÓ, C., MÉNDEZ, S. i ESCUDER, R. (2006): La població estrangera al País Valencià. Una aproximació quantitativa per al període 1998-2004. dins *Mediterrània Migrant. Les migracions al País Valencià*, Universitat Jaume I, Castelló, pp. 156-178.
- TORRES, F. (2006): La inmigración en España: cifras, imágenes y percepciones, dins *Página abierta*, 174.